

Digitaalisen kuilun syvyys- ja leveysluotausta

Noin vuosi sitten kirjoitin e-Erikaan lyhyen tekstin koronapandemian ja sitä seuranneen etäopetuksen mahdollisista vaikutuksista lasten ja nuorten koulunkäyntiin otsikolla ”Digitaalisen kuilun äärellä” (e-Erika 1/2020). Tekstin julkaisupäivämäärän aikoihin käynnistyi aiheeseen liittyvä tutkimushankkeemme koronapandemian vaikutuksista #Uutta koulua -hankkeen kunnissa yhteistyössä Tampereen yliopiston kanssa; hanke laajeni pian opetus- ja kulttuuriministeriön tilaamaksi kansallisesti kattavaksi selvitykseksi. Tutkimuksen kohderyhmän muodostavat peruskoulumme rehtorit, opettajat, oppilashuoltohenkilöstö, oppilaat (4.–9. lk) ja huoltajat (N > 100 000 / kyselykierros). Nyt, kolmannen valtakunnallisen aineistonkeräyksen ollessa käynnissä, voidaan todeta, että vuoden takaiset aprikoinnit tasa-arvoa uhkaavasta kuilusta näyttävät osittain pitävän paikkansa.

[Toukokuussa 2020 kerätty aineisto](#) osoitti, että koulujen välillä oli suuria eroja etäopetuskäytännöissä. Esimerkiksi noin neljännes opettajista ja rehtoreista kertoi, että koulussa oli yhdessä päätetty arviointivaatimusten keventämisestä tai etäopetuksen yhteydestä keväällä annettaviin arvosanoihin, mutta yli puolella kouluista ei ollut tällaisia ohjeita. Joka viidennessä koulussa arviointikäytännöistä ei oltu sovittu lainkaan. Useimmissa kouluissa etäopetuksen tavoitteena oli järjestää opetus mahdollisimman paljon koulun lukujärjestyksen mukaan, mikä tarkoittaa, että opettajan oli oltava säännöllisesti opiskelijoiden käytettävissä. Kuitenkin noin viidesosa 7.–9. luokan oppilaista ilmoitti, että videopohjaista opetusta ei ollut järjestetty lainkaan heidän äidinkielen, matematiikan ja vieraan kielen tunneillaan. Koulujen välillä oli myös huomattavia eroja siinä, kuinka koulut olivat kyenneet toimittamaan opiskelijoilleen opiskeluun tarvittavat digitaaliset laitteet. Myös ne oppilaat, jotka kokivat saavansa kotona tukea tai arvioivat oman itsesäätöisyytensä vahvemmaksi, kokivat etäopetusjakson myönteisemmin. [Marraskuussa 2020 kerätty aineisto](#), joka kartoitti syksyn lähiopetusjakson kokemuksia, puolestaan osoitti, että niiden oppilaiden välillä, jotka olivat olleet syystä tai toisesta poissa koulusta, oli huomattavasti eroja siinä, miten poissaolojen aikainen etäopetus oli järjestetty. Vuorovaikutuksen määrä oli myös yhteydessä hyvinvointiin. Tuloksia on toki huomattavasti enemmänkin, mutta yhtä kaikki, ne kertovat lisääntyneen digitaalisuuden käyttöön ottamisen ja käytön tuottavan eroja koulujen ja oppilaiden välille joidenkin mitattujen muuttujien suhteen kuten otaksuttiinkin. Nyt kerättävä kolmas kyselyaineisto, joka sisältää yläkouluikäisten oppilaiden etäopetusjakson ja muiden vastaajaryhmien kokemuksia kuluneesta keväästä 2021, antaa meille pian mahdollisuuden luodata kuilun leveyttä ja syvyyttä suhteessa aikaisempiin aineistoihimme. Toivottavasti kuilu on havaittujen erojen suhteen kaventumassa ja täytyvässä.

Risto Hotulainen
professori
 Helsingin yliopiston Koulutuksen
 arviointikeskus HEA